

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

TEATAJA

Nr. 21. VIII aastakäik

1. novembril 1933

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	” 1.50
Välismaale . . .	” 5.00
Poolaastas . . .	” 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Pikk t. 20
Kõnetraat 426-15. Toimetaja kõnetunnid:
Igal äripäeval 12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. . .	kr. 30.00
1/2 ” . . .	” 16.50
1/1 ” . . .	” 10.00

Kaanekülgedel—kokkuleppe!

SISU: Uue majanduspoliitilise suuna ootel. Töötute kindlustamise küsimus. Kaubandus-tööstuskoda valimiste asjus. Inglise pangandus ja majanduskriis. Kaupmeeste ühine sisseostukeskus. Majandusellu puutuvaid seadusi ja määrusi. III järgu kaubandusliku äritunnistusega kaubelda lubatud kaupade nimestik laiendatud. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Äride register. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Toiduainete turg. Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisised.

Uue majanduspoliitilise suuna ootel.

Elevusega oodatud rahvahääletus on läbi ja vabadussõjalaste põhiseaduse eelnõu üle ootuste suure hääleenamusega vastu võetud. Selle jõulise tahteavaldusega on rahvas kindlal sõnal ütelnud, et ta enam ei ole rahul senise valitsemise korraga. Fiestis, kus erakonnad üksteise võidu püüavad aga välja suruda suuremaid soodustusi oma erakonna äravalituile, kuna riigi ja rahva üldised huvid jäetakse seejuures sootuks tagaplaanile. Rahvas ei soovi enam näha võimu juures peremeheta pillerkaaritamist ja vägikaikavedamist erakondade vahel, vaid uue põhiseadusega ta tahab panna maksma kindla korra, kus võimuga varustatud peremees suudab taltsutada erakondade omavahelisi tülitsemisi ja võimupüüdeid.

Ei tule salata, et majanduslikud ringkonnad kõige paremini mõistavad ja suudavad hinnata peremeheliku hoole tähtsust nii majanduslikus kui ka riiklikus elus, kuna otse need ringkonnad on saanud kõige rohkem kannatada erakondade vastutustundetust „kõrge poliitika“ tegemisest riigikogus, mille tulemuseks on olnud suured raskused eramajandusele.

Samad majanduslikud ringkonnad oma avalik-õigusliku esinduse — Kaubandus-tööstuskoda — näol on aastate kestes järelejätmatult vihjanud majanduspoliitilistele eksisammudele, mis valit-

susvõimu poolt erakondade mõjutusel ja huvides on tehtud ja teha kavatseti, kuid neid nõuandeid ning praktilisi näpunäiteid ei võetud kuulda. Selle tagajärg oli — ränk majanduslik kahju riigile ja eramajandusele, kuna ei püütud majanduspoliitilisi küsimusi lahendada otstarbekohasuse ja riigining rahvamajanduse huvide seisukohalt, vaid ikka ja alati olid erakondade vahelised kokkulepped ning mahhinatsioonid sihitud sellele, et lüüa rohkem profiiti üksikuile erakondade taga seisvatele kildkondadele, oli see siis sotsialiseerimine või monopoliseerimine või aga riigi summade juhtimine üksikute poliitiliselt mõjuvõimsate kihitide kasuks. Säärase poliitika tulemusena tekkisid meil n. n. „poliitilised tapamajad“, lugematud fondid, halekuulus rukkimonopol ja paljud teised majanduslikult õigustamatud nähtused. Need on vaid üksikud õied meie majanduspoliitika saamatusest, mis on viinud meie rahvamajanduse ummikusse, kust nüüd on raske leida väljapääsu.

Eriti suureks paheks meie riigi valitsemise korras oli aga ebastabiilsus, mis takistas majandusliku elu normaalset käiku. Vaevalt sai üks valitsus asuda pukki, kui juba erakonnad, kes ei pääsnud koalitsiooni, opositsiooni tehes püüdsid teda kukutada. Majandusliku elu normaalsele arengule pole aga miski kahjulikum kui säärane.

ebastabiilsus, kus üks valitsus juhib majandust ühtede, teine aga paari kuu pärast sootu vastupidiste põhimõtete järgi. Kõige sagedamini aga puudusid meie majanduselu juhtimises igasugused põhimõtted, kuna haarati siit ja sealt, nagu parajasti nõudsid seda võimule pääsnud erakondade huvid.

Eramajandus on säärase „majanduspoliitika“ läbi saanud kõige rängemaid hoope, kuna talle jäid vaid üle jõu käivad maksud, millega püüti uuesti täita „kõrge poliitikaga“ tühjendatud riigikassat, ja veel — litsentsid, takistused, keelud ja igasugused tõkked tegutsemise alal. Riigivõim oma vahelesegamisega eramajanduse vaherkordadesse, ilma et oleks kuulda võetud majandusringkondade hoiatavat häält, talitas sageli hoolimatult ja „kõva käega“, andes eluvõõraid seadusi ja määrusi, mis üha süvendasid kriisiaja segadust ja majanduslikke raskusi. Nii on maksupinge kruvitud säärasele kõrgusele, mis viib ettevõtteid hävimisele. Põhimõte — võtta sealt, kust veel midagi üldse võtta on — sunnib ettevõtteid üksteise järele likvideeruma. Kuigi riigi eelarves sissetulek maksudest pole suurenenud, on ettevõtete arv on vähenenud tunduvalt. On selge, et eramajandus ei suuda täita neid auke riigi eelarves, mida tekitavad monopolidest ja ebaproduktiivsetest investeerimistest saadud kahjud. Hoolimata sellest kõigest on ettevõtetele pandud peale veel rida uusi sotsiaalkohustusi, arvestamata meie nõrka majanduslikku kandejõudu. Need uued koormatused leidsid parteipoliitilistel

kaalutlustel riigikogus toetust isegi nende riühmade poolt, kellelt oleks tohtinud loota, et nad ometi küsimusi kaaluvad kainelt ja arusaamisega. Kuid me nägime, et sealgi ei võetud küsimusi tegeliku elu vajaduste seisukohalt, vaid nii, kuidas seda ette kirjutasid erakondlikud huvid ja kombinatsioonid.

Uue põhiseaduse vastuvõtmisega pöördub meie riigi elus uus lehekülj. Majandusringkonnad pole kõigist raskusist hoolimata kaotanud veel julgust, nad on ikka lootnud, et eesti rahva kaine ja loomulik mõistus pääseb kord võidule. Nad loodavad nüüdki, et ümberkorraldused meie riigi valitsemises toovad kaasa uue suuna ka eesti majanduslikus elus ja et tulevikus majanduslikke küsimusi lahendatakse tegeliku elu nõuete kohaselt, mitte aga parteipoliitilistes huvides nagu seni.

Riigi- ja rahvamajanduse huvid tuleb jälle asetada esiplaanile ja majanduslik elu lasta voolata oma normaalsele radale. Majanduspoliitika juhid, kelle ülesanne on hoolt kanda selle eest, et kõrvaldatakse takistused, mis võiksid rikkuda majanduselu loomulikkude arengut, teeksid hästi, kui nad astuksid tihedasse kontakti majandusringkondade avalik-õigusliku esindusega, kuhu on koondatud majanduslikul alal tegutsevate inimeste praktiline mõistus ja kogemused. Need allikad on ikka olnud valitsusvõimule lahti, kui neid aga tahetaks heatahtlikult kasutada. Seda heatahtlikkust ootavad majandusringkonnad uutelt majanduselu juhtidelt tulevikus.

H. A.

Töötute kindlustamise küsimus.

Mis arvab selle kohta Kaubandus-tööstuskoda.

Rahvusvahelise tööbüroo poolt on riikidele saadetud küsimuslehed töötute kindlustamise ja nende abi andmise viiside kohta. Kaubandus-tööstuskoda vastavad organid, kuhu haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt need küsimused arvamise avaldamiseks saadetud, kaalusid oma poolt ülesvõetud küsimuste teostamise võimalusi Eesti oludes.

Töötute kindlustuse küsimus kuulub kõige uuema aja sotsiaalseadusandluse valda. Sunduslik kindlustussüsteem laiemalt seadustega korraldatud aluseil on Euroopas tarvitusel vaid 7 riigis ja 12 Šveitsi kantonis. Vabatahtlik kindlustussüsteem kitsamalt piiratud seadusandliku korraldusega on tarvitusel samuti 7 riigis ja Šveitsi

11 kantonis. Sisuliselt on aga ühe kui ka teise süsteemi ulatus ja käsitlemisviisid peagu igas riigis isesugused. Mitmed riigid on olnud summitud viimaste aastate kestes vastavaid seadusi revideerima ning muutma nii kindlustushüvede kui ka kindlustusmaksude suhtes. On selge, et seadusandlus sel alal vajab veel pikemat küpsemise ajajärku, enne kui kujunevad välja kestmamad kindlustuse alused.

Säärastel tingimustel võib vaevalt loota, et rahvusvaheline tööbüroo suudaks juba praegu luua ühtlase aluse vastava konventsiooni väljatöötamiseks. Ja kui 1934. a. töökonverents töötajate ja valitsuste esindajate enamusega peaks ki võtma vastu mõnesuguse konventsiooni või

rekomandatsiooni kava, siis tuleb ometi kahelda, kas tööorganisatsiooni liikmed neid lähemal ajal ratifitseerivad.

On väga hästi arusaadav, et ülemaailmne kriis, mille tagajärjel töötute arv ulatub ligi 30 miljonile inimesele, on annud suure tõuke töötute kindlustamise küsimuse päevakorras pidamiseks ning loob ühtlasi soodsa pinna nõudmistele, et töötute avitamist teostataks võimalikult laiemal alusel. Kuid selles on ühtlasi varjatud hädadoht, et üldise meeoleolu mõju all asjaga eriliselt rutatakse, mis hiljem rahulikel aegadel võib ettevõttele tuua liig suuri raskusi. Seepärast tuleks praegusel ajal olla eriti ettevaatlik selle küsimuse lahendamisel. Pealegi on ju päris selge — olgu kindlustussüsteem missugune tahes, kas sunduslik või vabatahtlik või koguni lihtsa heategevuse iseloomuga — et säärase kriiside puhul, nagu on seda praegune, ei suuda ükski neist viisidest töötule anda küllalt mõjuvat kindlustust erakordsete avitamisahtsioonideta riigi poolt. Need avitamisahtsioonid on aga sõltuvuses riikide majanduslikust jõukusest, poliitiliste parteide jõudude vahekorrist ja valitsemise vormidest. On raske leida ühtlust kõigi nende elementide ja tööorganisatsiooni liikmete vahel ja seepärast osutubki kõnesoleva konventsiooni saatus väga kahtlaseks.

Tekib küsimus, kas on Eestil erilist mõtet teha selleks suuri pingutusi, et Tööbüroo poolt üles seatud küsimustele säärahtel tingimustel leida vastuseid. Vastus sellele küsimusele võiks olla ainult eitav.

Meie kogemused on selleks veel liig väikesed, et pidada sammu tööorganisatsiooni kuuluvate suurriikidega, kel asja kohta on võrratult suurem huvi ning kelle käsituses on eriti kvalifitseeritud eriteadlastest jõud esitatud probleemide lahendamiseks.

Ei saa pidada normaalseks nähtusi, et Eesti, nagu seni, Tööbüroo poolt esitatud küsimustele enamikus vastab jaatavalt, kongressidel hääletab konventsioonide poolt, hiljem aga neid ei ratifitseeri, sest et puudub jõud ja alus vastavate seaduste loomiseks ning teostamiseks. Vististi oleks säärahtel puhkudel õigem teiste meiega ühtlastes tingimustes olevate riikide eeskujul ütelda otsekoheselt ja ausalt, et me vastuseid anda ei saa, kuna meil puuduvad vastavad kogemused. Meile ei saaks keegi panna pahaks, kui me tulevikus oma majanduse kõvenedes üht või teist sotsiaalseadust teiste riikide kogemuste põhjal või koguni tööorganisatsiooni konventsioonide alusel jõukohaselt püüame teostada.

Praegu aga oleks raske Eestil otsustada, misugune süsteem töötute kindlustamise küsimuses

valida, kuna meil endil veel pole selge, kas me tööpuuduse vastu kindlustuse üldse suudame sisse seada; pealegi võib see küsimus meie oludes võtta sootuks teissuguse vormi kui mujal maailmas.

Kui vaadelda 1933. a. septembrikuu Tallinna tööbörsi bulletinäni, siis näeme, et 2287 registreeritud töötisijast 301 oli kantselei töötjõudu, 309 — ehitustöölisi, 346 — riietus- ja 944 — õppimata töölisi, kokku 1900 isikut, s. o. 83,5%, kogu töötatööliliste kaadrist Tallinnas, moodustavad need 4 liiki. See pilt võiks tunduvalt muutuda, kui meie hariduspoliitikas võetaks tervem ja meie kandejõule vastavam suund, kui kaubanduslik tegevus stabiliseerub ja valitsemise aparaat kujuneb lõplikult välja. Töötä kontoriteenijate arv peaks siis kindlasti tunduvalt vähenema.

Mis puutub ehitustöölisesse, siis on nende ilmumine tööbörsile seletatav sesooni mõjuga. Tööraamatute sisseseadmine viib selle arvu kahtlemata alla. Riietustööliliste kõrge arv on viimasel ajal püsivam, kuna see on tingitud pikaldasest majanduskriisist, mis sunnib kodanikke hoiduma vähemtarviliste väljaminekute tegemisest.

Kõige suurem on õppimata tööliliste liik Tallinna tööbörsi andmeis. Samal ajal aga kuulub põllupidajate ringkonnist kaebusi, et seal tunkakse töötjõust puudust. Ei saa pidada loomulikuks nähtust, et töötjõud maalt valgub linnadesse. Töötä oleku vastu kindlustamine soodustaks seda tungi maalt linnadesse veelgi.

Kui meil kriisi sügavaimal momendil, käesoleva aasta jaanuaris, oli registreeritud 16.511 töötä töölisi, mis teeb välja 1,38% kogu meie rahva arvust (nende hulgas suur arv sesoonitöölisi, kes tavaliselt siia ei peaks kuuluma), siis on meil võrreldes teiste maadega, nagu Saksamaa, Belgia, Tšehhoslovakkia ja Inglismaa, kus iga kümnes kodanik oma perekonnaga on töötä, seisukord ometi võrratult parem. Nendes riikides on arusaadav, et seal häda kergendamiseks ollakse sunnitud haarama ka kõige kibedamate ja kulukamate abinõude järele.

Kui meil peaks sisse seatama sunduslik töötute kindlustus, siis on selge, et toetuse nõudjate arv kasvaks palju suuremaks kui see on praegu, sest igaühel, kes ½ aastat tööl olnud ja maksnud preemiaid, oleks täieline õigus tööd kaotades nõuda toetust. Pealegi ilmuvad tööbörsidele töötud ka nendelt aladelt, mis kindlustamisele ei kuulu, sest kes selgitab seda küsimust, kuipalju on registreeritud töötuid riietus-, tööstus-, kantselei- jõe ja õppimata töölisi ettevõttest, kus palgalisi on vähem kui 5 isikut? Nendele peaks riik ja ühiskond samuti üldsuse arvel korraldama aht Säärase kindlustussüsteemiga oleks väike osa ko-

danikest asetatud erilisel soodustatud olukorda teiste kodanike arvel, mida me aga kuidagi ei saa pooldada.

Niipea aga kui tööpuuduse vastu kindlustust

laiendada kõigi palgasaajate või teenistuslepingu vahekorras olevate kodanike kohta, on karta, et see kujuneb meie majandusele üle jõu käivaks koormaks.

Inglise pangandus ja majanduskriis.

Inglise pangandus on seni majanduslikule surutisele suutnud kõige paremini vastu pidada. Kogu maailmas on Inglise pangandus ainuke, mis on kriisitormidest seni tulnud välja tervena nagu kalju. Inglismaal ei ole olnud ainustki pangakrahhi ja praegu peetakse Inglise panku kõige tervemaiks ja kõige usaldusväärsemaiks kogu maailmas, kuna nende likviidsus on suurem kui seda harilikult nõutakse.

Oma likviidsuse on Inglise pangad nii hästi säilitanud seetõttu, et Inglise panganduses on hoiuletoojate huvid seatud esimesele kohale.

Inglise pankurid ei ole unustanud seda, et nad tegutsevad võõra rahaga, ja vastavalt sellele on nad võtnud tarvitusele kõik ettevaatuse abinõud, et mitte kunagi riskeerida võõra rahaga. Pankurid on võtnud endile reeglaks, et mitte

ühtki laenu ei tohi välja anda pikemaks kui mõnekuiseks tähtajaks. Inglise aktsiapangad ei anna millalgi pikaajalisi laene ega finantseeri väärtpaberite turgu, vaid piirduvad peaaegselt kaubanduse finantseerimisega lühemaajaliste — mõnekuiste — laenudega. Londoni pangad on kaubanduse finantseerimise suhtes eriti soodsas seisukorras, kuna sinna koonduvad kogu maailmast rahvusvahelised kaubavekslid — tratted, missuguste tasumine on alati kindlustatud kaupadega.

Hästi kindlustatud trattede finantseerimine on Londoni pankadele hõlbustatud veel seetõttu, et välispangad hoiavad alati suuri rahatagavarsid Londoni pankades hoiusummadena.

Ameerika panganduslik praktika läheb Inglise omast täieliselt lahku ja temas peituvate põhi-

Kaubandus-tööstuskoja valimiste asjus.

Kaubandus-tööstuskoda teatab järgmist:

1. Parandatud lõplik Kaubandus-tööstuskoja valijate nimekiri on pandud välja 31. oktoobrist s. a. valimisjaoskondade ja alljaoskondade ruumes, milliste asukohad on kuulutatud Kaubandus-tööstuskoja teadaandes, Riigi Teataja Lisa 75 — 1933.

2. Valimisteks üles seatud kandidaatide nimekirjad tuleb esitada hiljemalt 3. novembriks s. a. Kaubandus-tööstuskojale — Tallinnas, Pikk 20. Kandidaatide nimekirjade kokkuseadmise ja esitamise kord on nähtud ette Riigi Teatajas 41 — 1931 avaldatud Kaubandus-tööstuskoja juhatuskirja B osa peatükk III.

3. Kandidaatide nimekirjad saadab koda hiljemalt seitse päeva enne valimisi valijaile postiga kätte.

4. Valmistest osavõtmise ja vallimiste toimetuse kord on nähtud ette koja juhatuskirja B osa peatükk IV.

Tallinnas, 24. oktoobril 1933. a.

Juhatusesimees J. Puhk.

Direktor M. Hurt.

vigadega on seletatav see ülemaaline panganduse-krahh, mis käesoleva aasta alguses Ameerikas leidis aset. Panganduse suhtes ei ole Ühendriigid riik, vaid suur manner, kus valitsevad mitmesugused seadused ja praktika panganduse alal. Pangandus ei kujuta Ühendriikides üht tervikut, vaid terve rea omapäraseid üksusi, missuguste vahel puudub reguleeritud side. Seepärast ei saagi Ameerikas tekkida suuri filiaalidega panku.

Säärane pangandus, kus tegutsevad üksikud väikesed iseseisvad ja isesugused pangad, ei suuda ülemaalsele kriisitormile kunagi panna vastu, vaid otse soodustab tormi tekkimist ja laialilaganemist.

Ameerika pangad tegutsevad peaaegselt mitte kaubavekslite diskonteerimise, vaid väärt-paberite turu finantseerimise alal, tülles alati vastu ameeriklasile sissejuurdunud spekulatsioonikirele. Ameerika väärt-paberite turg varises kokku juba 1929. a. sügisel ja sellele pidi varem või hiljem järgnema Ameerika panganduse kokkuvarisemine, kuna Ameerika pangandus oli tihedasti seotud väärt-paberite turuga.

Ameerika panganduse nõrkus on tingitud ka sellest, et Ameerikas on seadustega liig palju detailselt ettekirjutatud, kuidas pangad oma operatsioon peavad ajama, kuid puuduvad „kirjutamata“ seadused, mida pangapraktika oleks teistel tingimustel ise pannud maksma. Ameerika killustatud panganduse juures ei ole sääraseid kirjutamata seadusi saanud tekkidagi. Nii on Ameerika paljudes osariikides pankadele seadusega ette kirjutatud kassa osasuurse protsent 10% hoiusummadest ja seetõttu on seal harilikuks nähtuseks, et pank suleb oma ukseid juba siis, kui a kassas on veel raha 10% hoiusummadest.

Mis puutub Euroopa mandri pankadesse, siis on nende nõrgaks küljeks alati olnud tööstuse finantseerimine. Majandusliku tõusu aegadel on tööstuse finantseerimine väga soodsaks äriks pankadele, kuna ühes tööstusliku tootmise laienemisega suureneb kogu rahvamajanduslik läbikäik ja ühes sellega laieneb pankade tegevus. Kuid

kriisi tulekuga muutuvad pikaajalised tööstuslikud laenud illikviidseiks ja pangad satuvad automaatselt suure hädaohtu. Euroopa mandri pangad on alati seesuguses seisukorras, et nad ei saa usaldada üksteist ja seepärast on sunnitud hoidma oma reserve alati Londoni pankades.

Inglise rahanduslik kriis 1931. a. oli tingitud sellest, et välismaade pangad tõmbasid oma rahad Londonist tagasi, kuna Inglise pangad oma rahasid välismailt tagasi tõmmata ei saanud. Säärane samm Inglise pankade poolt oleks hävitanud paljude maade panganduse ja rahanduse vististi täieliselt. Inglise kriis oli tüübiline kursi kriis, mis oli tingitud välistest põhjustest. Ameerika kriis 1933. a. oli aga sisemine, kuna ta oli tingitud Ameerika enda pangandussüsteemi nõrkadest külgedest või aluseist. Euroopa mandri rahanduskriis oli tingitud nii sisemistest kui ka välistest põhjustest.

Majanduskriisi all on Inglise pankade aktsionäride kasud-dividendid küll veidi kannatanud, kuna ei saada enam endiselt kasu, kuid pankade likviidsus pole langenud, vaid on tõusnud, ja praegu on likviidsus suurem kui tarvis.

Inglise panganduse süsteem on osutunud kõige tugevamaks, kuna ta on kogu maailmas kõige paremini majanduskriisile suutnud vastu pidada. Majanduskriis ei ole tema aluseid sugugi kõigutanud, vaid on pigem tõendanud, et need alused on kõigutamatud. Inglise pangad on väga ettevaatlikud ja majandusliku tõusu aegadel võiakse nende üle seepärast ka pahandada. Seda ongi sageli ette tulnud, kuna nad ei soodusta oma tagasihoidliku poliitikaga hooguvõtvat tööstuslikku tõusu.

Kuid majanduskriisi lahtipuhkemisel on Inglise pangad selle eest kapitalidele kõige kindlimateks hoiukohtadeks ning otse peljupaikadeks. Maailmas ei ole praegu kindlamat panganduse süsteemi kui seda on Inglise oma. Seda on näidanud kaugem ja lähem minevik ja praegune seisukord. On arvata, et maailma rahaturu keskoht lähemaiks aastakümneiks jääb Londoni.

A. Uustal.

Kaupmeeste ühine sisseostukeskus.

Ühiste sisseostudega kindlustatakse väikekaupmehele soodsamad sisseostu tingimused.

Saksamaal kõrvuti põllumajandusliku ja tarvitajate ühistegevusega on viimasel ajal arenenud ka käsitöölise, väikeettevõtjate ja kaupmeeste ühistegevus. Silmapaistvalt on edenenud väikekaupmeeskonnas ühiste sisseostude võimaluste

loomine. Nii töötab praegu Saksa riigis 430 kaupmeeste ühingut, mille liikmete arv ulatub ligi 28.000, kellele kuulub üle 30.000 kaupluse 5600 linnas ja alevis. Kõik need ühingud on koonduvad ja liitunud keskühinguks „Edeka“ („Ein-

kaufsgenossenschaft Deutscher Kolonialwaren-händler" — Saksa koloniaalkaupmeeste sisseostuühing). Keskühing on müünud läbi 1931. a. kaupu 145 miljoni Saksa marga väärtuses (umbes 130 miljonit Eesti krooni). Tarvitajate ühingute liikumise edenemine on otseselt kutsunud ellu ka Saksamaa kaupmeeskonnas ühistegelise liikumise.

Tarvitajate ühingud on olnud eriti soodustatud tingimustes, mis võimaldab neil kaupu suurel hulgal sisse osta soodsamate hindadega kui seda suudab üksik väikekaupmees. Kaupmeeste ühississeostu organiseerimise peamiseks ülesandeks on koondada oma liikmete oste, et sel teel kaupa osta soodsamate hindadega ja paremate maksutingimustega.

Selle ühistegelise koondamisega on saavutatud veel muudki paremusi: hoitakse kokku aega kaupade tellimisel, sest jääb ära tarvidus soodsate ostukohtade otsimiseks. Keskühing, kui suurim ostja, saab kõige parema kauba otsekohe vabrikust, millega on kindlustatud ka väikekaupmehele esmajärguline kaup.

Kaupmeeste keskühing „Edeka“ on asutatud 1907. aastal 13 ühinguga. Tänapäev töötab ühing 12 harukontori ja 430 liikme-ühinguga. Otsekohesest ühendusest „Edeka'ga“ töötab Kaupmeeste Pank, pealeselle veel Kirjastusühing, mis annab välja ajakirja ja kirjastab raamatuid, ja Revisjoniliit, kes korraldab kaupmeeste ühingute välisrevisjoni.

Kaupmeeste ühingu liikmeks astumisel saavutab veel mõningaid paremusi ega kaota midagi oma iseseisvusest. Ta võib kaupa osta sealt, kust ise soovib ja kust ta seda saab soodsamalt osta. Sellega on alal hoitud kaupmehe-liikme iseseisvus. Viimasel ajal siiski on tehtud katseid liikme iseseisvuse piiramiseks. Nimelt on ühes Berliini linnaosas asutatud kaupmeeste ühing, mille liikmed on kohustatud kõik oma sisseostud tegema oma ühingult. Samuti on liikmed kohustatud tarvitama ühesuguseid reklaamivahendeid. Kolm korda nädalas tasuvad nad oma arved ühingule, arvates maha enda kasuks mineva protsendi. Ka annavad kaupmehed ühingule üle oma võlgnike nimekirjad ja ühing toimetab nende järgi sissekasseerimisi. See uus süsteem on osutunud väga elujõuliseks, kuigi üksiku liikme iseseisvus on tugevasti piiratud.

Huvitav on veel üks kaupmeeste müügiorganisatsioonidest, mis kannab nime „Edeka kaupluste võrk“. See võrk tarvitab ühtlast reklaamimist, mis sünnib ühesuguselt ja ühel ajal ning mis käib teatavate hooajakaupade kohta, mis

müüakse ühesuguste hindadega. Ostusundus selles võrgus on piiratud; ainult 30% oma läbimüügist on kaupmehed kohustatud ostma ühingult. Kõige tähtsam selles kaupluste võrgus on see, et kauplused sisustatakse täiesti kindla plaani järgi ja ühesuguselt. Ka väliselt on kauplused täiesti ühesugused, kannavad „Edeka“ silti, kuna kaupluse omaniku nimi sildil on märgitud väikeste tähtedega.

Saksa kaupmeeste eeskujul on ka Tschehhoslovakkias asutatud kaupmeeste sisseostu ühing „Gedeka“ nime all. Soomes tegutseb juba mõnd aega Soome detail-kaupmeeste liit, kelle algatusel on ellu kutsutud ühised en-gros-ärid ja ühised tööstusettevõtted.

Eestile pole võõras väikekaupmeeste hulgas ühistegelise organiseerimine, kuid puudub organisatsioon, kes oleks asja algatuse võtnud erda peale.

Kõige paremini on siiski organiseerunud Narva väikekaupmeeskond, kes juba 1926. a. asutas Narva väikekaupmeeste ühingu ning osaiühinguna pani käima esialgu leivatööstuse. Leivatööstuse järele asutati kohvitööstus, kaljatehas ja paastusuhkrutööstus. 1928. a. võeti vastu uus põhikirja ja sellest ajast töötab Narva väikekaupmeeste ühing kooperatiivina, varustades oma liikmeid tarvisminevate kaupadega ja oma tööstus-saadustega.

Ühingu ümber on koondunud ligemale 100 koloniaal-väikekaupmeest, kes saavad ühingult oma kaubad krediidi peale, mis neil mujalt ostes oleks võimatu. Ühingu läbimüük 1932. a. oli veidi üle Kr. 215.000.— Ühing algas oma tegevuse kapitaliga Kr. 2.000, kuid nüüd tõuseb ühingu kapital Kr. 7.500.— peale. Läänud aastal andis ühing puhaskasu Kr. 2.659.—

Käesoleval aastal on ka Tallinna väikekaupmehed muutunud aktiivsemaks ühise sisseostukeskkoha loomise sihis. Hiljuti kutsuti ellu kooperatiiv-ühing „Eesti Majandus“, mille ülesanded on analoogilised Narva väikekaupmeeste ühingu omadele. Ühingu põhikirja on koostatud sääraselt, et ühingul on laialdane võimalus vahenditaks koostööks meie kodumaa põllumajanduslike ringkondadega, aidates seega kaasa meie erakaubanduse edukale varustamisele esimese järgu tarbeainetega kui ka nende tarvete otstarbekohasele turustamisele välispool kodumaad.

Jääb vaid soovida, et meie väikekaupmeeskond tõsisemalt arvestaks organiseerimise vajadusi ning suudaks end ka majanduslikult korraldades väärikalt panna maksma meie majanduslikus elus.

Majandusellu puutuvaid seadusi ja määrusi.

1) Kokkuleppe-protsentide määra seaduse täiendamise seadus.

Kokkuleppe-protsentide määra seaduse (R. T. 7 — 1932) I osa täiendatakse § 8. järgmises redaktsioonis:

§ 8. Erandina määratakse 1. novembrist 1933 kuni 1. jaanuarini 1935:

1) käesoleva seaduse § 1. ettenähtud protsendimääraks — 7% aastas;

2) käesoleva seaduse § 2. ettenähtud protsendimääraks — 5% aastas.

Seega on siis 1. novembrist 1933 kuni 1. aam. 1935 laenu- ja diskontoprotsent senisest ühe protsendi võrra madalam, s. o. 8% asemel 7% aastas ja hoiusummadelt maksetavate protsentide ülemääraks — 5% aastas.

Seadus on avaldatud R. T. 81 — 1933.

2) Määruse — hobuste väljaveo kohta — muutmise määrus.

Selle määrusega tühistatakse määrus hobuste väljaveo kohta (R. T. 18 — 1922) § 1 17. oktoobrist 1933. a.

Määrus on avaldatud R. T. 83 — 1933. a.

3) Välismaksuvahendite liikumise korraldamise määruse II osa muutmise määrus.

Selle määrusega muudetakse välismaksuvahendite liikumise korraldamise määruse (R. T.

54 — 1933 ja 62 — 1933) II osa ja panakse maksma järgmises redaktsioonis:

Käesoleva määruse maksma hakkamisega kaotab maksvuse pangatehingult võetava ajutise maksu määrus (R. T. 94 — 1932, 98 — 1932 ja 22 — 1933). Tähendatud määruse põhjal enne käesoleva määruse maksmahakkamist alustatud maksustamistoimetused, vastulausete ja kaebuste otsustamine, maksust vabastamise ja maksu tagasimaksmise toimetused, samuti maksuvõlgade ja viivitusrahade sissenõudmine viiakse lõpule määruses ettenähtud korras.

Pärast 28. juunit 1933. a. majandusministril on õigus lubada maksu tagasi pangatehingult võetud ajutise maksu summasid neil juhtumel, kui mõni tehing on maksustatud kahekordselt, ning juhtumel, kus pangatehingult võetav ajutine maks on nõutud sisse välisvaluutas vekslil välismaale saatmisel, vekslil summa tuleb aga tasuta kontervaluutana Eesti kroonides kursiga, mis maksev alates 28. juunist 1933. a.

Erakorraliselt mõjuvaid juhtumel, mis pole loeteldud kahes eelmises lõikes, võib pangatehingult võetavast ajutisest maksust vabastamine ja juba tasutud maksu tagasimaksmine sündida ainult vabariigi valitsuse igakordse otsuse põhjal, mis tehakse majandusministri ettepanekul.

See määrus hakkas maksma 24. oktoobril s. a. ja on avaldatud R. T. 84 — 1933. a.

III järgu kaubandusliku äritunnistusega kaubelda lubatud kaupade nimestik laiendatud.

Kaupade nimekiri, millega on keeldud kaubelda kolmanda järgu kaubandusliku äritunnistusega, on pandud maksma vene rahaministri poolt kokkuleppel vastavate ametkondadega 1. detsembrist 1898. a. See nimekiri oli maksev käesoleva ajani.

Juba aastaid on kaupmeeskond rõhutanud, et nimekiri, mis on olnud maksev üle kolmekümne aasta, ei vasta enam kaugeltki nüüdisaja nõudele ja et nimestikus tuleks ette võtta muudatusi, tehes kauplemise painduvamaks ja võimaldades kolmanda järgu kaubandusliku äritunnistusega kaubelda kaupadega, mis igapäevases elus on väga tarvilised.

Nüüd on Kaubandus-tööstuskoda jõudnud niikaugele, et uus kolmanda järgu kaubandusliku äritunnistusega kaubelda keeldud kaupade nimestik majandusministri poolt kokkuleppel vastavate

ametkondadega kinnitati 28. septembril ja avaldati Riigi Teatajas nr. 82 — 1933. a.

Kaupade nimestik, millega keeldud kaubelda III järgu kaubandusliku äritunnistusega, on järgmine:

I.

1. Kalliskivid, pärlid, korallid; täiesti või osalt kullast või plaatinast valmistatud esemed; asjad hõbedast, pronksist, melhiorist ja valgest metallist, arvatud välja väikesed odavad ehteasjad.

2. Igasugused esemed kallise ja poolkalliskividest, kristallist, majoliikast ning portselanist, arvatud välja väikesed odavad asjad.

3. Igasugused esemed elevanti- ja kilpkonnaluust, merevaigust, korallidest, pärlmutrist, arvatud välja väikesed odavad asjad.

4. Antiikesemed ja maalid.

5. Igasugused masinad, motorid ja nende osad, arvatud välja põllumajanduslike masinate osad.

6. Mehhaanilised liikumisvahendid, vedrusõiduriistad, jalgrattad ja nende osad; hobuseriistad, arvatud välja toöhobuseriistad.

7. Veepuhastamise aparaadid ja veevärgi abinõud, rahakapid, metallkirstud, reformpõhjaga raudvoodid ja vedrumadratsid.

8. Igasugused relvad.

9. Päevapildiaparaadid, optika-, füüsika- ja kirurgiaristad; elektriga köetavad ja töötavad abinõud ja tarbeasjad, arvatud välja elektrilambid ja installatsioonimaterjaal.

10. Polsterdatud, nikerdatud ja polceeritud mööblid, arvatud välja pruugitud asjad; lihvitud klaasiga peeglid suurusega üle 750 ruutsentimeetri.

11. Vaibad, tekid gobeläänid ja ukse-eesriided, arvatud välja lihtsamad käsitsi valmistatud asjad.

12. Muusikariistad, arvatud välja lihtsad lööts- ja keelpillid; raadioaparaadid ja nende osad.

13. Kummi- ja guttaperēkaubad, arvatud välja: kalossid, laste mänguasjad ja muud väikesed odavad asjad, nagu kammid jne.

14. Ševroo-, seemis-, glasse-, lakk- ja presitud ilustustega nahk ning neist valmistatud asjad.

15. Apteegikaubad, välismaa lõhnaõlid ja kosmeetilised vahendid; igasugused värvid, tapeedid, arvatud välja: värvipulbrid, riidevärvid ja tapeedid, mille rulli hind ei ületa 25 senti.

16. Kallid karusnahad ja nende imitatsioonid, arvatud välja koduloomade karusnahad.

17. Uued valmisriided, arvatud välja puuvillased riided.

18. Galanteriikaubad, mis kaunistatud pärlidega, poolkalliskividega, pärlmutriga jne.; siid ja sellest valmistatud esemed; vihma- ja päeva-varjud siidist ja kunstsiidist; linane ja siidpesu.

19. Igasugused tekstiilkaubad, arvatud välja puuvillased ja kodukoetud riided.

20. Meeste- ja naisterahva peakatted, mille hind ületab 6 krooni.

21. Delikatesskaubad, nagu hummerid, kaviar, austrid, sardiimid, välismaa konserveeritud puuvili j. m. s.; välismaa alkoholilised joogid ja naturaalsed mineraalveed.

22. Igasugused välismaa vabrikutooted, arvatud välja esimese järgu tarbeained ja lihtsam poodkaup.

II.

Käesolev nimestik hakkab maksma 1934. maksuaastast. Samast ajast kaotab maksuvuse vene rahaministri poolt kokkuleppel vastavate ametkondadega 1. detsembril 1898 kinnitatud nimestik (VSKK 12. detsembril 1898 nr. 155).

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

Rahvusvahelise kaubanduskoja nõukogu koosolek

astus kokku 13. oktoobril s. a. Pariisis. Nõukogu koosolekule olid ilmunud majanduslike organisatsioonide esindajad 31 riigist. Nõukogu otsustas kinnitada järgmise resolutsiooni vääringute stabiliseerimise vajaduse kohta, mis oleks kindlaks aluseks maailmamajanduse ülesehitamisel:

„Kuna korratused rahanduslikul ja majanduslikul alal kestavad edasi, mille kõrvaldamiseks rahvusvaheline kaubanduskoda küll omapoolt sageli on annud praktilisi juhatusi ja näpunäiteid (eelkõige oma esituses Londoni konverentsile), siis avaldab nõukogu veel kord oma sügavat veenet, et riigid, hoides kindlaid vahekordi üksikute vääringute vahel, suudavad luua aluse, mis ainu-

üksi võimaldab rutulist ja pidevat maailmamajanduse ülesehitamist, mispärast kõik rahvad peaksid tungivalt püüdma oma vääringu stabiliseerimise poole.“

Edasi nõukogu kaalus eelseisva aasta tegevuse kava. Leiti olevat tarviline komisjonidele teha tungivaks ülesandeks uurida valuutataktistuste ja kaubandusliku läbikäimise kitsenduste küsimust, mille kohta tegi Londoni konverentsil ettepanekuid Ühendriikide delegatsiooni esimees mr. Cordell Hull.

Kaubandus-tööstuskoja hoone õnnistamine,

mis esialgsete kavatsuste järgi pidi korraldatama 3. novembril, on mõnesuguseil põhjusil 11. nov.

peale s. a. edasi lükatud. Samal päeval, enne õnnistamist, peetakse ka koja peakoosolek. Hiljem järgneb pidulik õnnistamise-aktus vaimuliku talitusega ja õhtul on ette nähtud koosviibimine kutsutud külalistele ja koja liikmeile.

Koja hoone on juba peagu sisustatud, vaid mõni üksik mööblitükk puudub veel, kuna ehitustöö lõppes juba mõni aeg tagasi.

Tulumaksuseadus Kaubandus-tööstuskojas läbivaatamisel.

Kaubandus-tööstuskojas koostati tulumaksuseaduse muutmise seadus, kus on ette nähtud rida muudatusi maksvas seaduses, mis praegu tekitab raskusi äri- ja tööstusettevõtetele. Eelnõu läbivaatamiseks moodustati koja juhatusel poolt erikomisjon, mis koosneb kõigi sektsioonide esindajast. Komisjoni tööd juhatab koja sündik M. Pung.

Äride register oktoobrikuu esimesel poolel.

Registreeritud firmad:

1. A i i d e A d a m s o n, Tallinn, Kopli 44, toiduainete- ja piimakauplus.
2. A l e k s a n d e r A n n i k, Narva, Pestri pl. 15/17, heeringaladu; prokurist Felix Annik.
3. L i i n e A s a v e l t, Tallinn, Terase 16, toiduainetekauplus.
4. B a l t i K a u b a n d u s k o n t o r G r o h m a n n & M e h k s, Tallinn, Vene 19, agendid (igal alal); täisühing, täisosanikud Vladimir Grohmann ja Verner Mehks, osakapital Kr. 1000.
5. H i l d a B e r g m a n n, Tallinn, Oskari 3, pudu- ja kirjutusmaterjaalikauplus.
6. E s t h e r D e l s k y, Tallinn, Maakri 4, pudu- ja manufaktuurkauplus.
7. Nõmme mehhaaniline köie- ja nõõrivabrik, Paul Eiche, Nõmme, S. Pärnu mnt. 124.
8. M ü t s i ä r i „Kalev“ A n e t t e E i n d o k, Tallinn, Raekoja pl. 13.
9. S e l i g G o l d b l a t t, Võru, Jüri t. 16, pudukauplus.
10. H a i m - S c h l o u m G o l d o v, pargitud nahkade komisjoni müük, Tartu, Poe t. 9.
11. S i m o n G o r d i n, Tallinn, Tapamaja, elusloomade ost ja lihamüük.
12. G u s t a v H a a r i koloniaalkauplus, Petseri, Tartu 56.
13. K r i s t i i n a J ü r j e s t a u s t, Tallinn, S. Kompassi 33, toiduainete- ja piimakauplus.
14. J a a n K a m a r i k, Lihula v., jahuveski.
15. J o h a n n a K r i s t j a n s o n, Tallinn, Kopli 22, toiduainetekauplus.
16. A n n a K ö ö s e l, Tallinn, Raekoja pl. 13, lihakauplus.
17. S a l m e K ü b a r, Nõmme, S. Pärnu mnt. 192, kütteainete ja loomatoidu müük.
18. „P e e t r i õ u e“ vesiveski, Martha Leesment, Pati v., jahuveski.
19. I l m a r M a r t i n s o n, Lehtse, koloniaalkauplus.
20. G i p s i - k u j u d e t ö ö s t u s N. M e s s a & C o, Tallinn, Vene 8—1-a; täisühing, täisosanikud Nicolino Messa, Pompilio Bussoli, Voltiero Bussoli, Candito Bussoli, Agostino Barsetti, osakapital Kr. 200.—.
21. H e i n r i c h M i k k e r, Tallinn, Võrgu 14, kalasoolamistööstus.
22. K a r i M ö l l e r & K o, Tartu, Kaubahoov 30, värvikaubaladu; täisühing, täisosanikud Karl Möller ja Otto Tamm, osakapital Kr. 6.000.—.
23. A n n a O d e n b e r g, Tallinn, Luteri 12, lihakauplus.
24. L e i d a P a r k e r, Nõmme, S. Pärnu mnt 157, lihakauplus.
25. A l e k s a n d e r P i h e l g a s, Tallinn, Pagari 4, söögimaja.
26. P e e t e r R a t t a s e p p, Mäksa v., segakauplus ühes viina- ja õllemüügiga.
27. M i i n a R a t t a s e p p, Tartu, Riia 16, toiduainete- ja piimakauplus.
28. J u h a n n e s S a r a p u u, Tallinn, Vaksali pst. 10, puuhoov.
29. J a k o b S c h a n g i n, Keila v., toiduainetekauplus.
30. E l f r i e d e S c h e e r, Tartu, Tähe 78—1, juukseklambrite tööstus.
31. K s e n i a S i b e r g, Tallinn, Vabriku 20, toiduainete- ja piimakauplus.
32. J a a n S t i i m, Tartu, Mäe 41, toiduainete- ja piimakauplus.
33. K o l o n i a a l k a u p l u s „M. S ö r o j e g i n a j a K o“, Tallinn, V. Juhkentali t. 9; täisühing, täisosanikud Maria Sõrojegina ja Johan Rüütel, osakapital Kr. 1.000.—.
34. A u g u s t T o r i, Tallinn, Sõja 22, toiduainetekauplus.
35. R u d o l f U s k, Rakvere, Näituse 6, puutööstus.
36. A u g u s t V e s k e, Narva, Paemurru 28, toiduainetekauplus.

Registreeritud muudatused:

1. E l s a A i n s o n ' i k ü b a r a ä r i a s u b P ä r n u s, Rüütli 51 (varem Riia 43).

2. Eestimaa Põllumajanduse ja Tööstuse A/S Estakland'i juhatus asub Tallinnas, Vana Sadama 11 (varem Kloostri 11).
3. Otto Ernst Eggers, Tallinn, Lai 28, speditsoonidari, prokuura on antud Adele Forsmann'ile.
4. Jaan Eismann on avanud koloniaal- ja lihakaupluse Tallinnas, Vene-Balti teh. 23, ja lihakaupluse Soo 9. Firma nimetus on järgmine: „Kauplus „Omandus“ Jaan Eismann“ (varem reg. Nõmmel, Apteegi 2, asuvat lihakauplust peab edasi).
5. Klaasi- ja metsatööstuse aktsiaselts Järvakandi Tehased, Tallinn, Süda 1, lõhkunud juhatuse liikme Johannes Lauba asemele on astunud kandidaat Eduard Kasvandik.
6. Johannes Karm jätkab äritegevust, avades Tallinnas, Jakobsoni 47, toiduainete-kaupluse.
7. Liisa Kill jätkab äritegevust, avades Tallinnas, Videviku 4, toiduainete- ja piima-kaupluse
8. Surnud Jankel Rosenberg'i ettevõtte, milline asub Tallinnas, Narva mnt. 10, on ostumüügi lepingu põhjal üle läinud Grigori Levin'ile, kes selle omakord üle andis Max Klompus'ele. Viimane jätkab äritegevust ainuisikliku äripidajana firma all „Apteegi- ja röhukaubaladu „Pharma“ dr. M. Klompus“.
9. Johannes Kulo toiduainete- ja piima-kauplus asub Tallinnas, Juurdeveo 7 (varem S. Juhkentali 43).
10. Karl Laberg jätkab äritegevust, avades Tartus, Kesk 7, toiduainete- ja piima-kaupluse.
11. A. Laos ja Th. Brandt stantsimise ja mehhaanika tööstus, asub Tartus, Lutsu 20 (varem Poe 3-A).
12. Aktsiaselts C. F. Leihberg, Petseri, juhatuse liikmeks on valitud Mihael Mimm.
13. Martin Leikopi lihakauplus asub Tallinnas, Videviku 26, (varem S. Ameerika 15).
14. Johan Leppik'u era- ja vormiriiete-tööstus asub Tallinnas, S. Kompassi 40—2 (varem Pikkjalg 7).
15. Marie Miitau pagariäri asub Vaivara v., Kannuka k., (varem Narvas, Posti 67).
16. Johannes Odenberg lõpetanud Tallinnas, Tondi 8, asunud lihakaupluse ning avanud lihakaupluse Tallinnas, Heeringa 25.
17. Adele Pallas'e toiduainete- ja piima-kauplus asub Tallinnas, Sõja 11-b (varem Heina 10).
18. Hanon Posaiski jätkab äritegevust, avades Tartus, Poe 2, manufaktuurkaupluse firma all „Hanon Posaiski, Manufaktuurkauplus „Eesti Manufaktuur“.
19. Alfred-Johannes Saks'i toiduainete- ja piimakauplus asub Tartus, Mäe 54 (varem Mäe 41).
20. „Riidevärvitööstus „Säde“ E. Tischler“ asub Tallinnas, Estonia p. 25. (varem Koidu 30—12).
21. Rosalie Tober, Tartu, Elisabeti 21, toiduainetemüügi juures avatud veel õlle-müük.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Metallitöösturite ühing palub keelda kodumaal leiduva vase ja pronksi väljaveo.

Hiljuti pööris Tallinna Metallitööstur-Meistrite Ühing märgukirjaga majandusministeeriumi poole, et keeldaks kodumaal leiduva vase ja pronksi väljavedu ja normeeritaks siseturul metalli müügi hinnad, mis olevalt spekulatsiooni mõttes üles kruvitud.

Märgukirjas üteldakse, et enne rahaväärtuse ümberhindamist maksnud kohapeal pronks 28 kuni 30 snt. pro kg, peale ümberhindamist aga 45 kuni 48 senti pro kg, kuid viimasel ajal olevalt pronksi hind tõusnud kuni 50 senti kg ja veel rohkemgi.

Säärast hinnatõusu peetakse aga ebaloomulikuks ning põhjendamatuks, kuna kodumaal tar-

vitatav pronks ja vask olevalt peamiselt saadud Eestis oleva vana pronksi ja vase ümbervalamisest. Hinnatõus sel määral, s. o. kuni 100%, ei olevalt millegagi põhjendatud, sest tootmiskulud (lammutamine jne.) olevalt jäänud endiseks.

Märgukirjas üteldakse, et ebaloomulik olukord olevalt tingitud sellest, et mõni üksik ettevõtja kasutades konjunktuuri on hinnad isikliku kasu saamise mõttes kruvinud kõrgele. Uppunud varanduste päästmise, kust ka turul olev metall pärit, olevalt antud paari ettevõtja kätte, kes ise päästetud pronksi eest maksvalt riigile vaid 8 senti kilogrammist, omades õiguse metalli tollita välja vedada.

Märgukirja esitajad leiaval, et see talitusviis pole õige, kui need ettevõtted, kasutades valutaturu seisukorda, veaval, vana metalli välja,

jättes kodumaa turu rahuldamise tahaplaanle. Selle all kannatavad kõige rohkem metallitöösturid, kes valmistavad vask- ja pronksamatuaure, mille hinnad ja kvaliteet võistlevad valismaa omadega. Kui aga hinnad jäävad püsima praegusele tasemele, osutub võistlus välismaalt sisseveetava valmiskaubaga võimatuks, kuna viimane tuleks kätte odavamalt. Metallitöösturid arvavad, et see on rahvamajanduslikult ebaõige samm, kui kodumaa turu varustamist toorainega võetakse kui teise järgu tähtsusega ülesannet, samuri, et väljaveetava metalli eest saadav valuuta jääb era kätte, samal ajal aga töösturid, kes vajavad seda toorainet, peavad seda kalli valuuta eest hankima välismaalt, mida Eesti Pangast on nii raske saada, et tööstused tooraine puudusel peavad sulgema ukсед ja vallandama töölisid.

Seepärast paluvad märgukirja esitajad, et pronksid ja vase väljavedu keeldaks ja et normeeritaks kodumaal müüdava metalli hinnad.

Tallinna Kaupmeeste Seltsil pidulik sündmus. Selts sai uue lipu.

Laupäeval, 21. oktoobril korraldati „Seltskondliku Maja“ ruumes Tallinna Kaupmeeste Seltsi uue lipu õnnistamist, millisest pidulikust aktusest võttis osa suur arv Tallinna kaupmehi. Rohelisest siidist lipp, Tallinna siluetiga, kannab seltsi nime ja aastaarvu, mil Tallinna kaupmeeste selts algas tegevust.

Pidulikule aktusele oli ilmunud rohkesti kaaukühälalisi. Uus majandusminister K. Selter tervitas Tallinna Kaupmeeste seltsi ja kogu Tallinna kaupmeeskonda valitsuse nimel ja löi lipuwardasse naela riigivanemalt. Kaubandus-tööstuskoja poolt löi naela koja esimees J. Puhk ja Tallinna linna poolt äinnapea Uesson. Riia Läti kaupmeeste seltsi poolt oli tulnud tervitama Behrsins, ja Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu poolt Simm, samuti ka Tallinna Eesti kaupmeeste seltsi ja Tallinna äriteenijate ühingu esindajad, kes kõik löid lipuwardasse naelad.

Lipu õnnistamist toimetas õpetaja Stockholm.

Kirjalikult ja traaditeel tervitasid Soome suurkaupmeeste selts Helsingis, Soome väikekaupmeeste selts ja rida teisi organisatsioone.

Märt Jänes †.

Jälle on langenud üks meie kaupmeeskonna tugevamaid sambaid. Öösel vastu 24. oktoobrit s. a. suri ootamatult Tartu suurkaupmees Mär

Jänes oma 65. eluaastas. Tulundustegelane Mär Jänes sündis 23. veebruaril 1869. a. Karulas Võrumaal kirikumõisa rentniku Juhan Jä-

Märt Jänes.

nese pojana. Öppis Karula kiriku- ja Hargla kihelkonnakoolis ning hiljem H. Eineri elementaarkoolis Valgas. Ta oli kaupluseõpilaseks Valgas ja Tõrvas, selliks Solovjevi riideäris Tartus. Alates 1899. aastast oli Mär Jänes manufaktuursuuräri omanik Tartus.

Märt Jänes oli tegev väga mitmes ettevõttes ja organisatsioonis. Nii töötas ta kaasa Tartu tuletõrje seltsis, oli Tartu Pauluse koguduse juhatusel liige, Tartu Kauba Panga juhatusel esimees, Kaubandus-tööstuskoja liige, Eesti Panga nõukogu liige jne.

Märt Jänes on väga rohkesti toetanud heategevaid asutusi ja seltsi, mida võimaldas talle ta suur varandus.

Kadunu oli ka väga suur töömees ja tema tüsedat kogu võis alati näha liikumas tema suurkaubamajas, olles sõbralik ja vastutulelik ka igale lihtsale taluinimesest-ostjale. Tal oli viisiks maaainimesi, kes suurel arul käisid Mär Jänese äris oste tegemas, tervitada nimepidi ja pärida nende elu-olu kohta teateid. Kogu Lõuna-Eesti, eriti Tartu ümbruse elanikud olid talle peagu kõik nimepidi tuntud.

Börsikomiteel uus esimees.

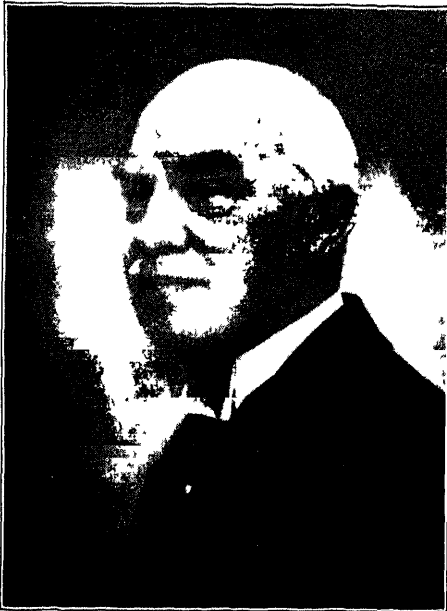
Hiljutisel börsikomitee koosolekul valiti uueks esimeheks hra Bernhard Rostfeld, Pika-laenu Panga direktor.

Teatavasti töötab börsikomitee juba üle 60 a., täites mitmesuguseid seadusis ettenähtud üles-

andeid. Tähtsamaks võiks nimetada välisraha kursside, väärtpaperite ja kaubahindade koteerimist, samuti ka kaubanduskommete registreerimist, börsiseltsi liikmete vahel tekkivate vaidlusküsimuste lahendamist arbitraaži komisjonis, ekspertide määramist ja oma esindajate kaudu osavõtmist mitmesuguseist riiklikest komisjonidest. Börsiseltsi ümber on koondunud ümarguselt 100 suurtööstus- ja kaubandusettevõtet, pank ja ühistegelise keskasutust. Viimaseil ajal on ka lina-, või- ja peekoni hindade noteerimine koondatud börsikomitee juure.

Börsikomitee liikmete ja esimehe ametid on puhtakujulised auametid, kuna nende kohuste täitmise eest ei makseta mingisuguseid tasusid.

Ühe tõsise töömehe juubel.

Aleksander Rosenbaum.

30. oktoobril s. a. pühitses Aleksander Rosenbaum, Eesti Speditiooni A.-s., endise Knip & Verner'i kauaaegne eksportosakonna juhataja ja praegune laekahoidja-prokurist ja direktori kandidaat oma 60-aastase tegevuse juubelit. Aleksander Rosenbaum on üks neist väheseist isikuist, kes elanud läbi Tallinna speditiooni-kaubanduse õitseaja pärast Balti raudtee avamist. 19-ne aastasena astus juubilar õpilaseks üldnimetatud firma teenistusse, saavutades oma visaduse ning tahtejõuga tõusu vastutusrik-

kaile kohtadele, kus ta hea tervise juures püsinud tänini, täites kohusetruult oma ülesandeid.

Soovime tusedale töömehele ka oma poolt südamest õnne ja head tervist tulevikus.

Soome:

Eesti või import Soome tekitab juba soome põllumajanduslikes ringkonnis suurt ärevust. 28. septembril pühendas võisisseveole pikema artikli „Maaseudun Tulevaisuus“, kus märgitakse, et või sissevedu Soome algas juba k. a. juunikuus. Siis toodi N. Venest 101.600 kg. Juulis lakkas N. Venest import, kuid selle asemel toodi Eestist 11.938 kg, augustis 45.314 kg, kuid septembris on eesti või import tõusnud juba 125.000 kg. Seega on siis kolme kuu jooksul eesti võid sisse veetud 3600 tünni ehk 180.000 kg. Võisissevedu toimetavad praegu kümnekond eraettevõtet, kes mitte üksi Helsingis ei müü eesti võid, vaid isegi mujal maailmas saadavad. Või impordi asjus kirjutab „Maaseudun Tulevaisuus“ veel järgmist: või toll on Eestist 1 Smk. kg (teistest maadest 5 Smk.). Samal ajal maksetakse soome võilt väljaveo preemiat 3 Smk kg-lt. See tähendab öieti, et iga Eestist toodud või kg maksab soome riigikassale 2 Smk. See 2 Smk. näib olevat eelarves toetuseks soome põllumajandusele, kuid tegelikult ta seda enam ei ole. Tuleval aastal, kui võipreemia tõstetakse 5 Smk., maksab iga Eestist toodud või kg riigikassale 4 Smk., samal ajal langeb soome võihind siseturul. Eesti või sissevedu 1 Smk. tolliga kg on seega kahjulik nii riigikassale kui põllumajandusele. Põllumajandussaaduste tootjate keskkliit on juba juulis juhtinud valitsuse tähelepanu sellele asjaolule. Tuleks tõepoolest midagi võtta ette, sest praegune olukord ei või enam kesta. Ka „Ilkka“ 29./9. võtab Eesti või sisseveo kõne alla ning leiab, et eksportpreemiate maksmise puhul Smk. 3 kg, ei tohiks või toll Eestist olla alla 3 Smk. kilolt. Eesti võid on müüdud Soomes 22—24 Smk. kg, samal ajal on soome või engros hind 26:50 kg ja väikemüügihind 29 Smk. kg. Soome võipreemiate seaduse järgi maksetakse preemiaid vaid siis, kui võihind on alla 23 Smk. ja niipalju, et üldse 23 Smk. täis tuleks. Praeguste tegelike hindade juures ei peaks siis üldse preemiat maksma. Kuid nagu kuulda, maksetakse preemiat ikka edasi. See on võimalik seetõttu, et preemia seaduses ei ole võetud aluseks tegelikud soome turuhinnad, vaid daami turuhinnad. Daami hindu aga Soome valuutasse ümber arvestades saadakse aga õige madalad hinnad. Näiteks oli daami noteering 28.9 siinsete kalkülatatsioonide järgi soome rahasse ümber arvatult Smk. 19:48,8 kg, nädal enne, s. o. 21.9 oli sama hind Smk. 20.70. Kui neid matema-

tilisi hindu aluseks võtta, siis tuleb preemia seaduse järgi niipalju eksportvõile juure maksa, kui palju Kopenhageni noteering kilo eest on alla 23 Smk. Asjaolu, et daani ja soome võihinna noteeringud nii suuresti lahku lähevad, seletab Valio seega, et praegu püsivad Saksas võihinna kõrge, ning suur osa Soome või väljaveost suunatakse praegu Saksasse. Daani pidavat leppima aga madalamate inglise turuhindadega.

Kartuli hinnad on Soomes nii madalad, et Eesti kartulimüük on täitsa võimatu, arvesse võttes sisseveo tolli. Hoolimata sellest on paar Eesti purjekat tulnud kartulitega Helsingi. Kauba realiseerimisega oli neil suuri raskusi. Ei pakutud ka niisugust hinda, millest oleks jätkunud tolli (30 penni kg) tasumiseks. Kaubalepingu järgi loetakse aga laev, millega kartulid toodud, mitkua pandituks, kui tolliraha tasutud. Kartulite müügi puhul oleks pidanud kauba täitsa ära kinkima, isegi juure maksma, et laeva tolliraha tasuks mitte müügile lasta.

Õunte hinnad. Hea õunasaagi aasta tõttu on käesoleval aastal esimest korda Soomes arunud toodangu realiseerimisele uus o-y Suomen omenat. Nimetatud o-y pakib õunu kastidesse sortide

järgi ning müüb engrossistidele. Isikutelt, kes viimasel ajal maal õunu ostmas on käinud, oiene kuulnud, et õunapuude kasvatus Soomes edeneb kiiresti. Igas suuremas aias on istutatud 500 kuni 1000 uut puud, viljapuude kasvatamisele püherdatakse rohkem hoolt, on ametis palgalised aednikud, on muretsetud moodsad tööriistad röövikute vastu võitlemiseks jne. Mõned arvavad, et lähematel aastatel Soomes võib karta juba õunte ületoodangut. On üldine nähtus, et õunakasvatajad ei ole rahul Eesti-Soome kaubalepinguga ja nõuavad selle muutmist, nimelt Eesti õunte sisseveo soodustuste kaotamise suhtes.

Belgia:

Belgiast teatatakse, et seal kontingenteeritavat propside sissevedu, kuna muu metsamaterjali sissevedu jäävat kontingenteerimata.

Prantsusmaa:

Kontingent Eesti võile.

Prantsusmaa lubab Eestist sisse vedada käesoleva aasta viimasel veerandil võid 72.000 kilogrammi.

Toiduainete turg.

London.

Nisu, kaal — 496 Ingl. naela = 226 kg.	
Northern Manitoba sh	24/9
Hard Winter "	—
Rosario Santa Fe "	21/—
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela = 127 kg.	
Good Canadian sh	11/3
Odrad, kaal — 112 Ingl. naela = 50 kg.	5/9
Kalifornia, kaal — 424 Ingl. naela = 192 kg. "	—
Kaerad, kaal — 112 Ingl. naela	sh 5/3
La Plata "	—
Kanada nr. 2 "	—
Linad, cif. per tn.	
(Fine Quality) I sort £	85/—
(Fair Quality) II " "	70/—
(Law Grade) III " "	45/—
Bacon, kaal 112 Ingl. naela	
Iiri sh	76/—82/—
Daani "	74/—74/—
Hollandi "	64/—64/—
Eesti "	64/—64/—
Rootsi "	70/—71/—
Poola "	63/—63/—
Munad — 120 kg.	
Inglise "	
Või	
Daani "	116—118
Eesti "	90—94
Läti "	90—94
Leedu "	90—94

Hamburg.

Nisu.	
Sisemaa, 50 kg eest Rmk.	9.40—9.45
Manitoba, cif 100 kg. eest term. fl.	—
Western II, cif 100 kg. eest " "	—
Hard Winter, cif 100 kg. eest " "	—
Ameerika jahu \$	—
Rukis.	
Sisemaa, 50 kg eest loco Rmk.	7.85—7.90
Kaerad.	
Sisemaa, 50 kg eest "	7.40—7.60
Suhkur, cwt. (50 kg.)	
Toores sh	—
Hollandi "	7/6
Belgia "	6/9
Tšehho "	7/9
Poola "	6/9
Riis, Burmah II, 50 kg. eest Rmk.	10.15
Rasv, tierces = 191 l.	
American Purelard \$	—
Berliin.	
Või, tsentneri eest (50 kg.)	
Sisemaa või I sort Rmk.	126.—
" " II " "	120.—
" " III " "	113.—
Daani "	
Eesti "	149—150
Läti "	149—151
Leedu "	147—149
Soome "	145½—146

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	16. X	17. X	18. X	19. X	20. X	21. X	23. X	24. X	25. X	26. X	27. X
Frank . . .	80.81	80.15	79.84	81.53	81.90	81.96	82.28	82.46	80.90	80.84	80.59
Dollar . . .	4.5150	4.5425	4.6062	4.5175	4.5325	4.5275	4.60875	4.6650	4.77	4.7475	4.7225
Rootsi kroon	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.39	19.3875	19.39	19.39	19.39
Daani kroon	22.39	22.395	22.395	22.39	22.39	22.39	22.39	22.39	22.39	22.39	22.39
Norra kroon	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.90	19.91
Saksa mark .	13.30	13.21	13.21	13.385	13.40	13.445	13.50	13.51	13.28	13.26	13.21
Soome mark	226.75	226.50	226.50	226.75	226.75	226.75	226.75	226.625	226.75	226.75	226.75
Florin . . .	7.84	7.78	7.75	7.91	7.9550	7.9350	7.98	7.9975	7.8550	7.84	7.8150
Liira . . .	60.12	59.56	59.28	60.56	60.87	60.75	61.—	61.18	60.15	60.—	59.84
Helveetsia fr.	16.31	16.18	16.13	16.49	16.54	16.555	16.62	16.65	16.35	16.40	16.28
Tšehhosi. kr.	106.50	105.37	105.12	107.37	108.25	108.75	108.25	108.625	106.50	106.75	106.—
Belgia frank	22.725	22.54	22.44	22.885	22.96	23.—	23.055	23.135	22.71	22.69	22.60
Silling . . .	28.25	28.62	28.62	28.50	28.75	29.—	29.—	29.—	29.—	29.—	28.75
Slott . . .	28.25	28.12	27.75	28.50	28.62	28.81	28.56	28.75	28.12	28.37	28.12
Pengo . . .	25.—	25.—	24.50	25.—	25.—	26.—	26.—	25.50	25.50	26.—	25.50
Latt . . .	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50	16.50
Litt . . .	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50	32.50
Tšerv. . .	6.135	6.135	6.14	6.14	6.175	6.435	6.2475	6.2475	6.2475	6.2475	6.2475
Eesti kroon .	18.50	18.50	18.50	18.50	18.50	18.60	18.50	18.50	18.50	18.50	18.50
Höbe p/unts	18 ¹ / ₈		18 ¹ / ₁₆	18	18	18 ³ / ₁₆	18 ³ / ₁₆	18 ¹ / ₁₆	18 ¹ / ₁₆	18 ¹ / ₁₆	18 ¹ / ₁₆
Plaat. p/unts											
Kuld p/unts .											
	B E R L I N										
	16. X	17. X	18. X	19. X	20. X	21. X	23. X	24. X	25. X	26. X	27. X
Naelsterling .	13.455	13.24	13.13	13.34	13.43	13.50	13.43	13.545	13.30	13.27	13.22
Frank . . .	16.44	16.44	16.44	16.435	16.43	16.43	16.43	16.42	16.43	16.43	16.43
Dollar . . .	3.050	2.925	2.865	2.94	2.965	2.98	2.92	2.91	2.785	2.795	2.80
Rootsi kroon	69.40	68.30	67.70	68.75	69.25	69.65	69.20	69.85	68.60	68.40	68.15
Daani kroon	60.10	59.15	58.65	59.55	59.95	60.25	59.95	60.45	59.40	59.25	59.05
Norra kroon	67.60	66.55	65.95	67.—	67.45	67.85	67.45	68.05	66.80	66.65	66.40
Soome mark	5.95	5.855	5.805	5.89	5.93	5.96	5.94	5.98	5.87	5.86	5.835
Florin . . .	169.30	169.35	169.45	169.40	169.40	169.40	169.45	169.40	169.45	169.40	169.45
Liira . . .	22.12	22.17	22.15	22.14	22.14	22.08	22.13	22.13	22.13	22.12	22.12
Helveetsia fr.	81.32	81.40	81.35	81.33	81.27	81.35	81.30	81.25	81.30	81.25	81.30
Belgia frank	58.50	58.55	58.53	58.47	58.51	58.55	58.50	58.50	58.60	58.52	58.50
Latt . . .	75.35	75.50	75.50	75.50	75.50	75.50	75.50	75.75	75.85	76.—	76.—
Litt . . .	41.55	41.60	41.50	41.50	41.50	41.50	41.55	41.55	41.55	41.55	41.55

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

„J. Puhk ja Pojad“ suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 kg eest ühes valge puuvillase kotiga.

Kroonid.

Kroonid.

Püttiljahu:

Rukkipüttil patent (à 50 kg). 100 kg. —

„Eesti Parem“ saiajahu „ 38.50

„Kalev“ „ 36.—

„Taara“ „ —

„Kungla“ „ 33.—

„Sampo“ „ 29.—

Manna „ 45.50

Granular „ 39.50

Saiajahu poolsõre 100 kg. 41.—
 „ sõre „ 42.—

Jahud: nisu, pehme, Ameerika ja Inglise 100kg. —
 „ sõre, Ameerika ja Inglise „ —

„J. Puhk ja Pojad“ suurveski Jahu: rukki „ 12.60—13.40
 rukkipüttil „ 24.—

nisu, pehme —
 sõre „ 31.00—44.00

Kaerahelbed (Herkulo) 1 kg. 0.29

